

Mi a NATO?

■ Előszó	5
■ Áttekintés	6
■ A változásra adott válasz	11
■ A válsághelyzetek főszereplője	17
■ A biztonság kiterjesztése a partnerség révén	27
■ A nyitott ajtók politikája	34
■ Új képességek az új fenyegetések leküzdésére	37
■ A szervezet fejlődése	43
■ Szövetség, amely megfelel rendeltetésének	47

Mi, a NATO politikai vezetői, eltökéltek vagyunk Szövetségünk megújításának folytatása mellett annak érdekében, hogy az megfelelően rendeltetésének, és választ tudjon adni a 21. század biztonsági kihívásaira[...] Szövetségünk virágzik, mint a remény forrása, mert az egyén szabadsága, a demokrácia, az emberi jogok és a jogrend közös értékein alapul, és mivel alapvető és maradandó közös célunk megvédeni tagállamai szabadságát és biztonságát. Ezek az értékek és célkitűzések univerzálisak és örökkévalók, és mi eltökéltek vagyunk az iránt, hogy megvédjük ezeket az egység, a szolidaritás, az erő és eltökéltségünk révén.

Stratégiai Koncepció
Lisszaboni csúcserőkezlet
2010. november

Előszó

„A Felek megegyeznek abban, hogy egyikük vagy többjük ellen, Európában vagy Észak-Amerikában intézett fegyveres támadást valamennyiük ellen irányuló támadásnak tekintenek; és ennél fogva megegyeznek abban, hogy ha ilyen támadás bekövetkezik, mindegyikük az Egyesült Nemzetek Alapokmányának 51. cikke által elismert jogos egyéni vagy kollektív védelem jogát gyakorolva, támogatni fogja az ekként megtámadott Felet vagy Feleket azzal, hogy egyénileg és a többi Féllel egyetértésben, azonnal megteszi azokat az intézkedéseket – ideértve a fegyveres erő alkalmazását is –, amelyeket a békének és biztonságának az észak-atlanti térségben való helyreállítása és fenntartása érdekében szükségesnek tart.”

Az Észak-atlanti Szerződés 5. cikke
1949. április 4. Washington, DC

Az Észak-atlanti Szerződés Szervezetének alapvető célkitűzése tagjai szabadságának és biztonságának politikai és katonai eszközökkel történő védelme. A NATO 28 tagállamot tömörít Európából és Észak-Amerikából, amelyek konzultációt folytatnak és egymással együttműködnek a biztonság és védelem területein. E tekintetben a NATO egyedülálló transzatlanti kapcsolatot teremt a politikai és biztonsági együttműködés érdekében.

Bár 1949-es megalakulása óta sok minden megváltozott, a Szövetség a kiszámíthatatlan geopolitikai környezetben is a stabilitás alapvető és egyedülálló forrása maradt. Napjainkban a NATO tagjainak sokkal szélesebb körű biztonsági kihívásokkal kell szembenéznük, mint a múltban. A fenyegetések – mint a tömegpusztító fegyverek (WMD) proliferációja, a ballisztikus rakéta technikák, a kibertámadások és a terrorizmus – nem ismernek határokat. Ugyanakkor előfordul, hogy a NATO-t a civil lakosság védelmére kéri fel a kormányzat elnyomásával szemben.

Válaszképpen a NATO olyan eszközöket fejleszt ki, amelyek akár a legsúlyosabb, komplex válságok esetén is gyors reagálást tesznek lehetővé. A Szövetség modernizálja védelmi és elrettentő képességeit, politikai, civil és katonai eszközök bevonásával támogatja a válságkezelés átfogó megközelítését. A NATO ugyanakkor a biztonságot kooperatív módon közelíti meg, fokozva az együttműködést a partnerek, országok és nemzetközi szervezetek szélesebb körével.

Bár a tagállamokban a fenyegetettség jellege és a NATO rá adott válasza eltérő, a Szövetség mindvégig hű marad a szolidaritás, párbeszéd és együttműködés Washingtoni Szerződésben rögzített alapelveihez. Politikai és katonai szövetségként közös érdekeken és értékeken nyugvó szervezet. A NATO-tagállamok biztonságosabbak, és a Szövetség hatékonyabb azáltal, hogy közös fórumokon folytatnak konzultációt, azonos elveket vallanak, és együtt cselekszenek.

E kiadványban a Macedónia volt Jugoszláv Köztársaságra történt hivatkozásokat csillaggal (*) jelöljük, a következő lábjegyzetre hivatkozva: „Törökország alkotmányos nevével elismeri a Macedón Köztársaságot.”

■ Áttekintés

Mi a NATO?

A NATO olyan politikai és katonai szövetség, amelynek elsődleges célja tagjainak kollektív védelme és a demokratikus béke fenntartása az észak-atlanti térségben. Mind a 28 tagnak azonos szava van. A Szövetség döntéseit egyhangúlag, konszenzus alapján hozza, tagjainak tiszteletben kell tartani a Szövetség alapértékeit, így a demokráciát, az egyén szabadságát és a jogrendet.

A NATO-nak egy katonai és egy civil központja van, valamint integrált katonai parancsnoki rendszere, ugyanakkor ténylegesen kevés erő és eszköz van a saját tulajdonában. Az erők nagy része teljes egészében nemzeti irányítás és ellenőrzés alatt áll, amíg a tagország egyetért a NATO-feladatok teljesítését illetően.

Kit képvisel a NATO?

A következő országok tagjai a Szövetségnek:

Albánia, az Amerikai Egyesült Államok, Belgium, Bulgária, a Cseh Köztársaság, Dánia, az Egyesült Királyság, Észtország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Horvátország, Izland, Kanada, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Luxemburg, Magyarország, Németország, Norvégia, Olaszország, Portugália, Románia, Spanyolország, Szlovákia, Szlovénia, Törökország.

Családi kép – NATO Lisszaboni csúcsertekezlet 2010 – © NATO

Kik a NATO-partnerek?

A NATO egyre bővülő partneri hálózatot épít ki.

A Szövetség egyedülálló fórumot biztosít tagjai és partnerországai számára a biztonsági kérdéseket érintő konzultációra, a bizalom építésére és a konfliktusok megelőzésére. A Szövetség és partnerei gyakorlati együttműködés és többoldalú kezdeményezések segítségével együtt néznek szembe az új biztonsági kihívásokkal.

A partnerországok saját speciális érdekeikhez és igényeikre szabottan kapcsolódnak a Szövetséghez. Bár szavuk van, politikai és katonai hozzájárulásuk értéket képvisel, nem rendelkeznek a tagállamok döntési jogkörével.

A partnerségek nemcsak az észak-atlanti régióra terjednek ki, hanem a Mediterráneumra, a Perzsa-öböl térségére, és világ más országaira is, így Ausztráliára, Japánra, a Koreai Köztársaságra, Új-Zélandra, Irakra és Afganisztánra.

A NATO számos nemzetközi szervezettel működik együtt, így az Egyesült Nemzetek Szervezetével (ENSZ) és az Európai Unióval (EU).

Mit csinál a NATO?

A NATO-nak három alapvető feladata

- a kollektív védelem;
- a válságkezelés;
- a kooperatív biztonság megteremtése a partnerségek révén.

A Szövetség elkötelezett tagjainak politikai és katonai védelme mellett. Támogatja a demokratikus értékeket, törekszik a viták békés rendezésére. A diplomáciai erőfeszítések kudarca esetére rendelkezik a hatékony védelmi és válságkezelési műveletek megvalósításához szükséges katonai képességekkel, akár önállóan, akár a partnerországokkal és nemzetközi szervezetekkel együttműködve.

A Nemzetközi Biztonsági Közreműködő Erő (ISAF) afganisztáni missziója jelenleg a NATO legfontosabb küldetése. Itt a NATO legfőbb szerepe az Afgán Iszlám Köztársaság kormányának támogatása hatáskörének gyakorlásában

Lord Ismay
1952–1957

Paul-Henri Spaak
1957–1961

Dirk U. Stikker
1961–1964

Manlio Brosio
1964–1971

Joseph Luns
1971–1984

Lord Carrington
1984–1988

és országos kiterjesztésében, valamint a stabil és biztonságos környezet megteremtése, amelyben megkezdődhet az újjáépítés és fejlődés.

Ezen kívül jelenleg a NATO hat misszióban és műveletben vesz részt:

- A NATO 1999. június óta vezeti a koszovói béketámogató műveletet.
- 2011. március óta vezeti a Líbiát érintő valamennyi katonai műveletet. Az ENSZ BT határozatainak felhatalmazása alapján a NATO és partnerei fegyveres embargót és repüléstilalmi zónát vezettek be, és minden szükséges intézkedést megtesznek a civil lakosság és a civilek lakta területek támadásokkal és fenyegetésekkel szembeni védelme érdekében.
- A Szövetség hajói járőröznek a mediterrán térségben, ellenőrzik a hajózást a terrorista tevékenységtől való elrettentés érdekében.
- A Szövetség segítséget nyújt az Ádeni-öbölben és Afrika szarvánál a tengeri kalózkodás elleni küzdelemben.
- A NATO ugyan nem vett részt az iraki háborúban, iraki kiképző missziója segíti az ország hatékony védelmi erejének kialakítását.
- Az Afrikai Unió (AU) kérésére a NATO segítséget nyújt az AU szomáliai missziójának, és képességépítő támogatást biztosít hosszú távú békefenntartó képességének kialakításában.

A NATO a műveleteken és a missziókon kívül számos más tevékenységet végez szövetségeseivel és partnereivel. Az együttműködés kiterjed a védelemre és a politikai reformokra, a katonai tervezésre és gyakorlatokra, a tudományos együttműködésre és kutatásra, az információ megosztására és a humanitárius válságok kezelésére.

Hogyan működik a NATO?

Az Észak-atlanti Tanács (NAC) a Szövetség fő politikai döntéshozó szerve. A Tanács és a bizottságok hálózata keretet biztosít a szövetségeseink konzultációjához, együttműködéséhez, a nemzetközi katonai és politikai jellegű tevékenységek tervezéséhez.

A Tanács hetente ülészik a szövetséges nagykövetek szintjén, vagy szükség szerint ennél gyakrabban. A Tanács rendszeresen ülészik külügyi, vagy védelmi miniszteri szinten is. NATO csúcstól egy- vagy két évente rendeznek, amelyen a szövetséges államok állam- és kormányfői döntenek a Szövetség stratégiai

Manfred Wörner
1988–1994

Willy Claes
1994–1995

Javier Solana
1995–1999

Lord Robertson
1999–2003

Jaap de Hoop
Scheffer
2004–2009

Anders Fogh
Rasmussen
2009–

kérdéseiről. A NATO-partnerek képviselőivel ugyancsak rendszeres találkozókat szerveznek.

A NATO brüsszeli központjában minden szövetségesnek állandó képviselője van nagyköveti rangban. Őket a nemzeti delegáció támogatja, amely diplomáciai törzsből és védelmi tanácsadókból áll, akik vagy saját maguk vesznek részt a bizottsági üléseken, vagy biztosítják nemzeti szakértők részvételét.

A szövetségesek önrendelkezését maximálisan tiszteletben tartják, és a végső döntésekhez valamennyi tag támogatása szükséges. Mivel a NATO a döntéseit egyhangúlag, teljes egyetértéssel hozza, a fontos döntések meghozatalát gyakran széles körű vita előzi meg. Ez a folyamat biztosítja, hogy amikor a NATO döntést hoz bizonyos intézkedések végrehajtásáról, a döntést valamennyi szövetséges támogatja.

E döntések politikai vonatkozásainak megvalósítása a NATO brüsszeli civil központján keresztül történik. A katonai célkitűzések megvalósítását a Tanács felügyeletével a NATO Katonai Bizottsága biztosítja. E bizottság az összekötő a NATO két stratégiai parancsnoksága – az Európai Hatalmak Főhadiszállásán (SHAPE) működő Szövetséges Műveleti Parancsnokság (Allied Command Operations), Belgium, Mons, valamint a Szövetséges Átalakítási Parancsnokság (Allied Command Transformation), Egyesült Államokban, Virginia, Norfolk – között.

A NATO főtitkárát a tagállamok vezető politikusai közül választják négy évre. A főtitkár elnököl az Észak-atlanti Tanács és más fontos NATO-testületek ülésein, segíti a tagok közötti konszenzus kialakítását, és egyben a Szövetség legfőbb szóvivője. A főtitkárt a Szövetség napi működésének irányításában a NATO-tagállamokból érkezett nemzetközi szakértői és hivatalnokgárda támogatja.

A jelenlegi főtitkár Anders Fogh Rasmussen, Dánia volt miniszterelnöke.

Amikor az Észak-atlanti Szövetség főtitkáráként hivatalomba léptem, központunkban nem fogadhattam a közép- és kelet-európai országok egyetlen nagykövetét sem. Országaink ellenségek voltak, még ha a népeink nem is érzékelték ezt. Most, három és fél évvel később egy asztalnál ülve ünnepeljük az Észak-atlanti Együtműködés Tanács beiktatását. Ha történelem valaha is tanúja volt nagy fordulatoknak, hát ez most ilyen különleges pillanat. Olyan pillanat, amelynek nemcsak szimbolikus, de gyakorlati értéke is kiemelkedő. A mai találkozó után Európa már nem lesz a régi.

Manfred Wörner
a NATO egykori főtitkára
1991. december 21.

■ A változásra adott válasz

A Szövetség létrejötte

1949-ben, a Kelet és Nyugat ideológiai összecsapásainak élesedésével tíz nyugat-európai állam, az Egyesült Államok és Kanada aláírta az Észak-atlanti Szerződést. A legfőbb cél egy kölcsönös segítségnyújtásra épülő szövetség kiépítése volt, felelve arra a kockázatra, hogy a Szovjetunió Kelet-Európa felett gyakorolt ellenőrzését kiterjesztheti a kontinens más részeire is.

Abban az időben Európában még folyt a második világháború okozta károk helyreállítása. 1947 és 1952 között az Egyesült Államok Marshall-terve biztosította a nyugat-európai gazdaságok stabilizálásához szükséges eszközöket. A NATO a kollektív védelem melletti elkötelezettségével a demokrácia és a gazdasági fejlődés számára biztonságos környezet elősegítésével e szerepet kiegészítette. Harry S. Truman akkori amerikai elnök szavaival élve a Marshall-terv és a NATO „egy dió két fele” volt.

Az ötvenes évek elejére a koreai háború kitörésében kicsúcsosodó nemzetközi események igazolni látszottak a Szovjetunió expanziós törekvéseivel kapcsolatos nyugati félelmeket. A NATO-tagállamok ennek megfelelően a közös védelem érdekében fokozták a katonai és civil rendszerek kiépítésére tett erőfeszítéseiket. Az észak-amerikai erők jelenléte az európai földön – az európai kormányok kérésére – segített visszatartani a Szovjetunió agresszióját. Az idő múltával több állam csatlakozott a NATO-hoz.

A NATO védelmi ernyője alatt Nyugat-Európa és Észak-Amerika hamarosan a stabilitás példa nélküli szintjét érte el, amely lerakta az európai gazdasági együttműködés és integráció alapját.

NATO a hidegháború
alatt – © NATO

A Berli fal leomlása – 1989. november 9. –
© Sue Realm

A hidegháború vége

A hidegháború idején a NATO szerepét és célját egyértelműen a Szovjetunió jelentette fenyegetés határozta meg. Az 1990-es évek elejére a Varsói Szerződés felbomlott, a Szovjetunió pedig széthullott. A Szövetség aktívan vett részt Európa régi, kelet–nyugati megosztottságának megszüntetésében, kezre nyújtva a korábbi ellenfeleknek, a biztonság együttműködésen alapuló megközelítését kínálva nekik. A Szövetség e jelentős

konceptióváltását az 1991 novemberében kiadott új stratégiai koncepció rögzítette, amely a biztonság egy tágabb megközelítését fogadta el.

A hagyományos értelemben vett ellenség eltűnésével egyes elemzők azt hitték, hogy a NATO szükségessége ugyancsak megszűnt, és a jövőbeni védelmi kiadások és a fegyveres erőkre fordított beruházások drámaian csökkenthetők. Számos NATO-szövetséges csökkentette védelmi kiadásait, néhányan akár 25 százalékkal is.

Ugyanakkor hamarosan nyilvánvalóvá vált, hogy bár a hidegháború végével elmúlt a katonai invázió kockázata, az instabilitás Európa egyes részein fokozódott. Több, gyakran etnikai feszültségektől fűtött regionális konfliktus tört ki a korábbi Jugoszláviában és a volt Szovjetunió egyes részein a szétterjedés veszélyével fenyegetve.

A politikai és katonai együttműködés új formáira volt szükség az európai béke és stabilitás megőrzéséhez, a regionális feszültségek eszkalálódásának megelőzéséhez. A NATO ezért a nem tagállamokkal az euroatlanti biztonsági

„Most, hogy a hidegháború véget ért, már nem egyetlen átfogó fenyegetéssel kell szembenéznünk, hanem az új kockázatok és kihívások sokaságával.”

Javier Solana
a NATO egykori főtitkára
1999. január 25.

A tiszteletadás zászlaja a 9/11-es terrortámadások áldozatainak emlékére – © Paola Sansao

együttműködés új mechanizmusát alakította ki. Jelentős belső reformokat hajtottak végre, hogy a katonai struktúrákat és képességeket az új feladatokhoz igazítsák. A kollektív védelem hagyományos feladatán felül a Szövetség hamar szerepet vállalt a válságkezelésben, a biztonság szélesebb területén együttműködve partnerséget alakított ki különböző országokkal és szervezetekkel.

A NATO gyorsan alkalmazkodott a hidegháborút követő időszak biztonsági körülményeihez. Néhány éven belül végrehajtotta első, NATO-területen és felelősségi területen kívüli műveletét a nyugat-balkáni konfliktusok megállítását célzó nemzetközi erőfeszítések támogatására. Első békefenntartó műveleteit Bosznia-Hercegovinában 1995-ben hajtotta végre. Néhány évvel később a Szövetség légi műveletet hajtott végre a koszovói lakosság elleni erőszak megakadályozására, majd 1999-ben békefenntartókat telepített ide.

Szeptember 11.

Az 1999. évi stratégiai koncepció a NATO új misszióinak tanulságait, a hidegháborús időszakot követő

megváltozott biztonsági feltételeket, és a biztonság kooperatív megközelítését foglalta magában. Az új koncepció arra is rámutatott, hogy a jövőbeni fenyegetések „többirányúak, és sokszor nehezen megjósolhatóak”. Az események hamarosan igazolták a szövetségesek előrelátását.

2011. szeptember 11-én terroristák utasszállító repülőgépeket használtak tömegpusztító fegyverként egyesült államokbeli célpontok ellen. A támadások sokkoló kegyetlensége és a végrehajtásukhoz használt eszközök rámutattak a nyitott és demokratikus társadalmak sebezhetőségére, az aszimmetrikus hadviselés új formájára. A következő napon – a Szövetség történetében először – a szövetségesek a Washingtoni Szerződés 5. cikkére, a NATO kollektív védelemre vonatkozó rendelkezésére hivatkoztak, megerősítve, hogy az egyikük ellen indított fegyveres támadást a valamennyiük ellen irányuló fegyveres támadásnak tekintik.

Ezt követően a Szövetség intézkedéseket fogadott el az Egyesült Államok támogatására. Gyorsan hajókat telepítettek a Földközi-tenger keleti térségébe a terrorizmussal gyanúsított hajók

Az Operation Active Endeavour hajói – © NATO

átvizsgálására és felkutatására. Ez a művelet, az Active Endeavour napjainkban is folytatódik, mára a Földközi-tenger teljes területét lefedi.

Ezen túlmenően egyes szövetségesek haderőt telepítettek Afganisztánba az USA által vezetett, a szeptember 11-i támadásokért felelős al-Káida terrorszervezet, és az ennek menedéket nyújtó, elnyomó tálib rezsim elleni műveletek támogatására. 2003 augusztusa óta a Szövetség itt a Nemzetközi Biztonsági Közreműködő Erő (ISAF) békefenntartó misszióját vezeti.

A 2002-ben Prágában és a 2004-ben Isztambulban megtartott NATO-csúcserkezesek célja az átalakítás felgyorsítása volt, a NATO olyan dinamikus szövetséggé való formálása, amely képes a hagyományos szövetségi műveleti területeken kívüli műveletek végrehajtására.

A NATO vezetői hamar felismerték, hogy a nemzetközi terrorizmus fenyegetése mellett a gazdasági trendek, a technikai és geopolitikai fejlődés, a környezeti kihívások globális hatással bírhatnak, amelyek befolyásolják a NATO jövőbeni szerepét és feladatait.

A NATO 2010. novemberi lisszaboni csúcserkezesen elfogadott stratégiai koncepciója a 21. században a Szövetség előtt álló, a hagyományostól eltérő biztonsági kihívások természetére világít rá.

Először is a nukleáris fegyverek, egyéb tömegpusztító fegyverek és hordozó rendszereik elterjedése kiszámíthatatlan következményekkel fenyegetik a globális stabilitást és prosperitást.

Másodszor, a terrorizmus közvetlenül fenyegeti a NATO-tagországok lakosságát, tágabb értelemben a nemzetközi stabilitást és prosperitást, főként, ha a terroristák nukleáris, vegyi, biológiai vagy radiológiai fegyverek birtokába jutnak.

Harmadszor, a NATO határain kívüli instabilitás vagy konfliktus közvetlenül fenyegetheti a Szövetség biztonságát, az olyan szélsőséges, terrorista, az országokon átívelő illegális tevékenységek elősegítésével, mint a fegyver-, kábítószer- és emberkereskedelem.

Negyedrész, a kibertámadások egyre gyakoribbá, szervezettebbé és költségesebbé válnak. A külföldi katonai és hírszerző

szolgálatok, a szervezett bűnözés, terroristák és szélsőséges csoportok is állhatnak a támadások háttérében. A világúrhöz való hozzáférést gátló lézerfegyverek és technológiák ugyancsak aggodalom forrásai.

Ugyanakkor minden ország fokozottan támaszkodik a nemzetközi kereskedelmet, energiabiztonságot és jólétet meghatározó kommunikációs, közlekedési és szállítási útvonalakra. Mivel a világon megtermelt javak nagyobb részét átszállítják a Földön, az energiaellátás folyamatosságának megszakítása fokozott veszélyt jelent.

A kulcsfontosságú környezeti és erőforráskorlátok, így az egészség kockázat, a klímaváltozás, a vízhiány és a fokozódó energiaszükséglet szintén formálják a jövőbeli biztonsági környezetet, és képesek a NATO tervezésének és műveleteinek jelentős befolyásolására.

Végezetül pedig a már-már elfeledett hagyományos fenyegetés újraéledt. Számos régió és ország tesz szert modern harcászati eszközökre, ami az euroatlanti és nemzetközi biztonságra nézve nehezen belátható következményekkel jár. Különösen súlyos kihívást jelent a ballisztikus rakéták terjedése.

A 2010. évi stratégiai koncepció kimondja, hogy a Szövetségnek képesnek kell lennie tagjai új fenyegetésekkel szembeni védelmére és még a legsúlyosabb válsághelyzetek kezelésére is. Ahol a konfliktus-megelőzés sikertelennek bizonyul, a Szövetségnek fel kell készülnie az ellenségeskedések kezelésére. A konfliktuskezelést követően a NATO-nak a béke és biztonság hosszú távú feltételeinek megteremtésében kell segítséget nyújtania.

“

A katonai erő alkalmazásáról hozott politikai döntés soha nem könnyű. De az erő gyors és megfontolt alkalmazása gyakran megakadályozza a válság elmélyülését.

Anders Fogh Rasmussen
NATO főtitkár
2011. május 30.

”

■ Válsághelyzetek főszereplője

A NATO nem képes a 21. század kihívásaival egymaga szembeszállni. Az általa vezetett műveletek tanulságai megmutatták a szövetségeseeknek, hogy a harcászati eszközök nem elegendőek a válság és a konfliktusok kezeléséhez.

A transzatlanti szövetség szereplők egyre szélesebb körével – nem kormányzati, illetve nemzetközi szervezetekkel, így például az Egyesült Nemzetek Szervezetével, az Európai Unióval, az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezettel – együttműködve segíti a válságkezelés átfogó, politikai, gazdasági és katonai megközelítésének kidolgozását, beleértve a stabilizációs és újjáépítési erőfeszítéseket. A NATO-partnerek számára a Szövetség fokozott politikai szerepvállalást biztosít a válságok minden szintjén, azok előtt, alatt és után. A konfliktusok gazdasági, politikai és ideológiai gyökereit és következményeit csak ilyen „átfogó megközelítéssel” lehet kezelni.

A NATO az eszközök szélesebb körét kívánja hatékonyabbá tenni a válságkezelés teljes spektrumán keresztül. Az intézkedések között szerepel egy korlátozott civil válságkezelő képesség létrehozása, az integrált polgári–katonai tervezés fokozása, és a helyi erők jobb kiképzése a válságövezetekben.

A NATO jelenleg hét műveletben és misszióban vesz részt: válságkezelő és béketámogató műveletek Afganisztánban, a Balkánon és Líbiában; terrorellenes műveletek a mediterrán térségben; kalózellenes művelet az Ádeni-öbölben; kiképzést segítő misszió Irakban; támogató misszió az Afrikai Unióban.

Afganisztán

A szeptember 11-i támadások után közvetlenül az Egyesült Államok Afganisztánban megkezdte az Enduring Freedom nevű terrorellenes műveletét. A művelet célja az elnyomó tálib rezsim elmozdítása a hatalomból, amely az al-Káidának – a támadásokért felelős terrorista szervezetnek – nyújtott menedéket.

Felmerült a kétség, hogy az afgán biztonsági erők nem képesek az országot önállóan stabilizálni, ezért 2001 decemberében a bonni konferencia kérte az ENSZ jóváhagyását egy a biztonsági erők létrehozását és kiképzését segítő erő felállításához. 2011. december 20-án az ENSZ BT 1386. számú határozatával döntött a Nemzetközi Biztonsági Közreműködő Erő (ISAF) felállításáról és Kabulba, illetve a környező régióba való telepítéséről.

Eredetileg az ISAF nem tartozott sem a NATO, sem az ENSZ kötelékébe: önkéntesek szövetsége volt, amelyet az ENSZ Biztonsági Tanácsa felhatalmazására telepítettek. 2003 augusztusában a Szövetség átvette a misszió stratégiai parancsnokságát, ellenőrzését és koordinációját, lehetővé téve egy állandó ISAF-támaszpont létrehozását Kabulban. Az ISAF küldetése az afgán kormány támogatása a biztonságos környezet

létrehozásában országszerte, minimálisra csökkentve ezzel annak lehetőségét, hogy radikális szélsőségesek ismét támadást tervezhessenek és Afganisztánban menedéket találva, biztonságban tudják magukat.

2003 végén az ISAF-misszió 10 ezernél kevesebb főt számlált, mandátuma pedig a fővárosra, Kabul városára és a környező területekre korlátozódott. Mandátuma lassan kiterjedt egész Afganisztánra: először északi, majd nyugati, déli, és keleti irányban, végül pedig az ország délnyugati részére, Afganisztán legveszélyesebb és legbizonytalanabb régiójára. A tálibok által szított lázadások megnehezítették az ISAF feladatait, így a szövetségesek a lázadásokra reagálva csapat-kiegészítés mellett döntöttek, megnövelve az ISAF erőit, amelynek teljes létszáma 48 ország hozzájárulásával meghaladta a 130 ezret.

Egy új, átfogó, a lázadások leküzdését célzó civil-katonai – vagy „COIN” – stratégia a szélsőségesek izolálását szolgálta azáltal, hogy kapcsolatot épített az afgán néppel és a kormánnyal. A 2010 elején bevezetett stratégia számos területen visszaszorította a felkelőket. Az ISAF-nek a helyi lakosság védelmét célzó stratégiája csökkentette a véletlen civil áldozatok számát annak ellenére, hogy a tálibok továbbra is a civil lakosságot veszik célba.

Amerikai katona
együtt nevet
egy afgán fiúval
Rajan Qala
faluban –
© ISAF

Az afgán biztonsági erők erejük és képességeik növekedésével fokozatosan átveszik az irányító szerepet a biztonsági műveletekben. Ennek megfelelően a NATO és az ISAF szerepvállalása a harcoktól fokozatosan a támogatás irányába tolódik el. A biztonságért viselt felelősség átadása az afgán erőknek 2011-ben kezdődött meg, s befejezésének céldátuma minden tartományban és körzetben 2014 vége.

A Szövetség szorosan együttműködik az afgán kormánnyal és a nemzetközi szervezetekkel és szerepvállalókkal a még fennmaradó feladatok teljesítésében, így az Afgán Nemzeti Biztonsági Erők hosszú távú fejlesztésében, az afgán demokrácia konszolidációjában, a korrupció,

a kábítószer-kereskedelem elleni harc fokozásában, a korábbi felkelők közösségbeli békés integrációjában. Függetlenül attól, hogy mikor távoznak az ISAF-csapatok, a lisszaboni csúcserkeztetlet által kialakított hosszú távú partnerség a NATO és Afganisztán közötti tartósan fennmarad.

A Balkán-félsziget

A NATO afganisztáni műveletei a Balkánon végrehajtott béketámogató és stabilizációs műveletek tanulságaiból merítettek. A korábbi Jugoszlávia 1991-ben kezdődött széthullása idején a NATO katonai beavatkozást hajtott végre 1995-ben Bosznia-Hercegovinában, 1999-ben Koszovóban, 2001-ben pedig a Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaságban* a konfliktusok megfékezésére, illetve elhárítására.

Bosznia és Hercegovina

A NATO szerepvállalása Boszniában és Hercegovinában 1992-ben kezdődött. 1992 októberében a NATO AWACS (Légi Előrejelző és Irányító Rendszer) repülőgépes művelet megfigyelést végzett az ENSZ Biztonsági Tanácsa 781. számú határozata alapján, repüléstilalmi zónát hozva létre Bosznia-Hercegovina felett. Később a NATO és a Nyugat-európai Unió megkezdte az ENSZ BT

„Az afgán nép a mi küldetésünk középpontja – továbbra is mindennek a középpontjába kell állítani, amit teszünk vagy mondunk Afganisztánban. ”

James G. Stavridis admirális
a NATO európai erőknek főparancsnoka
2010. november 29.

Az SFOR belga katonája őrjárat közben beszél egy helyi lakossal Bosznia-Hercegovinában –
© Belga Védelmi Minisztérium

787. számú határozata szerinti szankciók végre hajtását, a fegyverembargó kikényszerítését.

1995 augusztusában és szeptemberében a NATO-szövetségek légi műveletet hajtottak végre a boszniai szerb erők ellen. Ez a művelet segítette a békeszerződés elfogadását a szerb vezetésnél. 1995 decemberével a NATO vezetésével a végrehajtó erők (IFOR) békefenntartói érkeztek

Bosznia-Hercegovinába a béke katonai feladatainak ellátására.

Az IFOR-t a stabilizációs erő (SFOR) követte 1996 decemberében, amely 43 ország, közöttük NATO- és más országok, így Oroszország hozzájárulásából jött létre. Részben az SFOR jelenlétének köszönhető, hogy egymillió háborús menekült térhetett vissza otthonába. A biztonsági helyzet javulása a csatlétszám fokozatos csökkentését eredményezte, az eredeti 60 ezerről 7 ezerre.

2004. december 2-án az SFOR sikeresen befejezte működését, és a NATO átadta a békefenntartás felelősségét az Európai Unió erőinek. Az EU-műveletet a NATO támogatásával folytatódna.

Koszovó

A NATO koszovói katonai intervenciója a Szövetség Bosznia-Hercegovinában szerzett tapasztalatira épült. A Szövetség megértette, hogy bármely békefenntartó törekvés sikere a nemzetközi szervezetekkel folytatott szoros együttműködéshez kapcsolódik. A beavatkozás előtt a NATO szorosan együttműködött az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezettel (EBESZ) a helyzet felmérésében és vészhelyzeti tervek kidolgozásában,

„Az ENSZ és az SFOR
figyelemreméltó boszniai
együttműködésére kell építenünk,
hogy tovább finomítsuk
az erő és diplomácia együttes
alkalmazását – amely a Balkánon,
mint mindenhol, a béke záloga.
Az ENSZ felhatalmazással
végrehajtott NATO-vezette
művelet bizonyosan a jövőbeni
törekvések modellje lesz.”

Kofi Annan
ENSZ főtitkár 1999. január 28.

A KFOR dán katonája nyugtatja a kedélyeket a koszovói konfliktus időszakában – © NATO

Koszovói menekültek a NATO táborban Macedónia volt Jugoszláv Köztársaság területén* – © NATO

miközben nyomást gyakorolt a jugoszláv rezsimre, hogy a nemzetközi követeléseket teljesítve vessen véget az etnikailag nagyrészt albán lakosság erőszakos elnyomásának.

1999 márciusában a Szövetség az erőszakért felelős jugoszláv kormány katonai és félkatonai szervezetei elleni légi műveletről határozott. A döntés meghozatala előtt már minden más lehetőséget kimerítettek, és a rendezést célzó tárgyalások ismételtlen kudarcba fulladtak.

A légi művelet 78 napig tartott, és eredményeként megszűnt mindenfajta katonai akció a konfliktusban részt vevő felek között; a jugoszláv hadsereget, a szerb rendőrséget és félkatonai erőket kivonták Koszovóból, megegyezés született a koszovói nemzetközi katonai jelenlétről, a menekültek és kitelepített személyek feltétel nélküli, biztonságos visszatéréséről, és minden oldal kinyilvánította, hogy kész a politikai megegyezésre.

A NATO vezette koszovói erők (KFOR) mandátuma a NATO és a jugoszláv parancsnokok 1999. június 4-én aláírt katonai-műszaki megállapodásán, valamint az ENSZ Biztonsági Tanács 1244. számú határozatán alapul. A KFOR volt felelős az ellenségeskedés kiűzlésének megakadályozásáért, a biztonságos

környezet kialakításáért, valamint a Koszovói Felszabadító Hadsereg fegyvermentesítéséért. A KFOR emellett a jövőbeni fejlődéshez elengedhetetlen biztonsági környezet megteremtése érdekében támogatja a nemzetközi humanitárius törekvéseket, együttműködik a nemzetközi polgári jelenléttel, az ENSZ koszovói Ideiglenes Adminisztrációs Missziójával.

Eredetileg a KFOR mintegy 50 ezer, férfiakból és nőkből álló, a NATO-tagországo kból és a partner országokból érkezett állománya egységes irányítás és ellenőrzés alatt állt. Miután Koszovó 2008 február 17.-én egyoldalúan deklarálta függetlenségét, a NATO megerősítette, hogy ez a KFOR mandátumát nem érinti, a békefenntartók az ENSZ BT 1244. számú határozata értelmében Koszovóban maradnak, hacsak a Biztonsági Tanács másképpen nem határoz.

A biztonsági helyzet javulásával a NATO a KFOR erőhelyzetét fokozatosan „elrettentő” jelenlétté alakította: kisebb létszám, elsősorban a rugalmasságra és az információra, semmint a csapaterőre való támaszkodás. A létszámcsökkentések ütemét és szintjét a térség biztonsági helyzete határozta meg. 2011 tavaszától mintegy 5 ezer KFOR-katona maradt, de ha szükséges, lehetőség van bármikor tartalék erők telepítésére.

Kanadai vadászgép a NATO líbiai akciójában – © MoD Canada

Macedónia volt Jugoszláv Köztársaság*

2001 augusztusában Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság* elnöke NATO-támogatást kért az albán etnikumú csoportok lefegyverzéséhez. A NATO-megegyezés feltétele az volt, hogy a kormány visszaállít bizonyos kisebbségi jogokat. A politikai megegyezés érdekében különböző országok és nemzetközi szervezetek – köztük a NATO – speciális küldöttei közvetítettek a kormány és az ország etnikai albán közösségének képviselői között. Ez nyitott utat a NATO számára, hogy 30 napos misszióra mintegy 3 500 önkéntest telepítsen az albánok lefegyverzésére. Ezek a kezdeményezések segítettek az országban a rendezés és helyreállítás alapjainak lerakását.

Szkopje kérésére a NATO-csapatok az Európai Unió és az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet ellenőreinek védelmére az országban maradtak 2003 március végéig, ekkor a missziót átvette az Európai Unió.

Jelenleg a KFOR az egyetlen nagy létszámú szövetséges erő

a Balkánon, bár a NATO központot tart fenn Szarajevóban és Szkopjében a helyi kormány védelmi reformjainak segítésére.

Az évek során a NATO nyugat-balkáni politikája a békefenntartástól és válságkezeléstől a fejlődő partnerség és a régió euroatlanti integrációjának elősegítése felé tolódott el. A Nyitott ajtók politikája keretében a NATO a régió számos országát fogadta tagjai sorába (lásd a 35. oldalt).

Líbia

2011 tavaszán a líbiai népfelkelést és Kadhafi líbiai elnök rezsimjének a polgári lakosság ellen irányuló támadásait követően az ENSZ BT elfogadta az 1970. és 1973. számú határozatát, amely – más intézkedések mellett – fegyverembargóra és repüléstilalmi zóna kialakítására szólított fel. Az 1973. számú határozat felhatalmazta a tagállamokat és a regionális szervezeteket, hogy hozzanak meg „minden szükséges intézkedést” a támadásoknak és fenyegetéseknek kitett polgári lakosság és központok védelme érdekében. A nemzetközi koalíció hamarosan megkezdte a Biztonsági Tanács mandátumának kikényszerítését.

Járőrözés a Földközi tengeren – © Italian Navy

2011 márciusában a NATO-szövetségesek határoztak arról, hogy az ENSZ mandátuma alatt magukra vállalnak minden Líbiát érintő katonai műveletet. A NATO Unified Protector műveletének célja az ENSZ BT 1970. és 1973. határozata valamennyi katonai vonatkozásának megvalósítása. A szövetségesek a mandátum alapján gyorsan bevezették a fegyverembargót és a repüléstilalmi zónát, és további intézkedéseket hoztak a támadásoknak és fenyegetéseknek kitett polgári lakosság és a civilek lakta körzetek védelmére.

A fegyverembargó keretében a NATO hadihajói és repülőgépei járőröznek Líbia felségvizeinek közelében. A régióban a NATO ellenőrzi a hajók mozgását, elválasztja a legális kereskedelmi vagy humanitárius forgalmat a gyanús hajóktól, amelyeket alapos vizsgálatnak vetnek alá. Ha a hajón fegyvert, lőszert, vagy zsoldosokat találnak, a legénységnek megtilthatják, hogy folytassa útját.

A civilek és a civilek lakta körzetek védelmére a NATO felderítő, ellenőrző és információgyűjtő műveleteket hajt végre a líbiai lakosságot fenyegető erők azonosítására. A NATO légi és tengeri eszközei képesek megtámadni

a katonai célpontokat a szárazföldön, tengeren és a levegőben. Ennek eredményeképp a Kadhafi-rezsim egyre több harci eszköze és katonai infrastruktúrája semmisült vagy rongálódott meg. A NATO mindent megtesz annak érdekében, hogy a polgári lakosságot megvédje, és segíti a humanitárius segélyek célba juttatását.

A mediterrán régió

Az Active Endeavour a NATO haditengerészeti erői által irányított tengeri megfigyelő művelet, amelyet a szeptember 11-i terrortámadásokat követően indítottak a mediterrán térségben a terroristák felderítésére, elrettentésére és a velük szembeni védelemre. Ez a NATO első, a Washingtoni Szerződés 5. cikke alapján indított művelete. A Földközi-tenger keleti partjaihoz telepített NATO-hajók már 2001. október 6. óta járőröznek. Sikeres tevékenységüket 2003 elején kiterjesztették a Gibraltáriszorosra, majd egy évvel később, 2004 márciusában az egész mediterrán térségre. Bár a művelet középpontjában a terrorizmussal kapcsolatos tevékenység áll, ez a mediterrán térség biztonságának egészére kedvező hatással van.

Olasz karabinieri képzí az iraki szövetséges rendőrség tagjait a bagdadi Camp Dublinban
– © NATO

Légi-szállítás az Afrikai Unió közel 5000 békefenntartójának – © NATO

Az Ádeni-öböl

Az Ádeni-öbölben és Afrika szarvánál egyre gyakoribbá váló kalóztámadások fenyegetik és veszélyeztetik a nemzetközi humanitárius erőfeszítéseket Afrikában, és elvágják az Indiai-óceán legfontosabb tengeri kommunikációs és kereskedelmi vonalait.

Ban Ki Mun ENSZ-főtitkár kérésére a NATO 2008 óta kíséri az ENSZ Világ-élelmészügyi Programjának kereskedelmi hajóit a veszélyes vizeken, kalózzellenes műveleteivel elősegíti a térség biztonságának növelését. Az Ocean Shield művelet keretében a régió országai számára kiképzést biztosít a kalózzellenes fellépéshez szükséges saját képesség kiépítéséhez. A Szövetség az ENSZ BT vonatkozó határozatainak megfelelően, más érintettek kalózzellenes fellépésével összehangoltan végzi tevékenységét.

Iraki segítségnyújtás

A NATO Kiképző Missziója 2004 óta nyújt kiképzési támogatást az iraki kormánynak. A Szövetség az iraki fegyveres erők személyzetének kiképzésével és a biztonsági intézmények kialakításával,

az egyes NATO-tagországok által adományozott eszközszállítások koordinálásával, általánosabb értelemben az iraki védelmi reform támogatásával segíti az országot biztonságának megteremtésében.

A NATO és Irak hosszú távú együttműködésről állapodott meg, amelyet a strukturált együttműködésre vonatkozó javaslatok jóváhagyásával öntöttek formába.

Az Irakkal való együttműködés az ENSZ BT 1546. számú határozatának megfelelően valósul meg, amely a nemzetközi és regionális szervezetek támogatását kéri az iraki nép szükségleteinek kielégítéséhez, amennyiben azt az iraki kormány kéri.

Az Afrikai Unió támogatása

2003 és a 2010. februári tűzszüneti megállapodás-kísérlet között a szudáni Dárfúr tartományban véres polgárháború dúlt. A konfliktus humanitárius válságot idézett elő, amely több tízezer ember meggyilkolását és milliók menekültválságát eredményezte. A NATO az Afrikai Unió (AU) kérésére 2005 júliusában megkezdte az Afrikai Unió szudáni missziójának

Pakisztán: dán nővér nyugtatja a földrengés egy kis áldozatát –
© NATO

támogatását, amely 2007. december 31-ig tartott. Amikor 2008 januárjában a misszió közös ENSZ–EU-misszióvá alakult, a NATO kifejezte készségét arra, hogy megvizsgál minden további támogatási kérelmet.

Szomáliának 1991 óta nincs valódi kormánya, az ország lakossága több év óta az egymással rivalizáló hadurak közötti küzdelemtől, valamint az éhínségtől és a betegségektől szenved. 2007 júniusában a NATO az Afrikai Unió kérésének eleget téve stratégiai légihidat biztosított az Afrikai Unió szomáliai missziója (AMISOM) számára a békefenntartó haderő telepítéséhez.

A NATO ugyancsak az AU kérésére képességépítő támogatást nyújt az AU hosszú távú békefenntartó képességei, így főként az Afrikai Készenléti Haderő számára. Végül a NATO kíséretet biztosít az ENSZ által bérelt hajóknak az AMISOM támogatása keretében.

A NATO segítségnyújtását más nemzetközi szervezetekkel – így elsősorban az Egyesült Nemzetekkel, az Európai Unióval –, valamint bilaterális partnereivel összehangolva biztosítja.

Katasztrófa- és humanitárius válságreakálás

A NATO Euroatlanti Katasztrófa-reagálási Koordinációs Központja (EADRCC) a hét minden napján 24 órában végzi a NATO tagállamok és a partnerországok közötti katasztrófareagálás koordinációját. A központ több mint 45 vészhelyzetben – így árvizeket, erdőtüzeket, földrengéseket követően – tett következménykezelő erőfeszítéseket.

A műveletek között szerepelt az USA-nak 2005 augusztusában a Katrina hurrikán idején nyújtott segítség, a pakisztáni kormány kérésére a 2005 októberében pusztító földrengést követően, a 2010. júliusi pusztító árvíz leküzdésében nyújtott támogatás. A központ megbízást kapott a vegyi, biológiai, radiológiai és nukleáris támadások következményeinek kezelésére.

A központ erőfeszítéseit az ENSZ Humanitárius Ügyek Koordinációs Hivatalával szoros együttműködésben hajtja végre, amely megőrizte a nemzetközi katasztrófareagálás koordinálásában vállalt vezető szerepét.

Az euro-atlanti térség biztonságát legjobban a partnerországokkal és szervezetekkel világszerte kialakított kapcsolatainak kiterjedt hálózata biztosítja. Ezek a partnerkapcsolatok konkrét és értékes hozzájárulást jelentenek a NATO alapvető feladatainak sikeres megvalósításához.

Stratégiai Koncepció
Lisszaboni csúcserőkezeslet
2010. november

■ A biztonság kiterjesztése a partnerség révén

Az 1990-es évek elejétől kezdődően a NATO partnerségi hálózatot épít ki az euroatlanti, a mediterrán, a Perzsa-öböl térsége és más területek nem NATO-tag államaival. Ezek a partnerségek biztosítják a politikai párbeszéd és együttműködés keretét a biztonság és védelem területén. Alapvető fontosságúak sok NATO vezette művelet és küldetés szempontjából, és hozzájárulnak a Szövetség meghatározó értékeinek terjedéséhez.

2011 áprilisában a NATO külügyminiszterei a partnerséget befogadóbbá, hatékonyabbá, és rugalmasabbá tevő új politikát fogadtak el. Az új politika értelmében a NATO kész politikai párbeszédre és gyakorlati együttműködésre bármely országgal, amely osztozik a Szövetségnek a nemzetközi béke és biztonság iránti elkötelezettségében. A NATO partnereinek tett új ajánlata több politikai konzultációt tartalmaz a közös biztonsági kérdésekről, a partnerség egyszerűbb, modernebb eszközeit kínálja, és nagyobb szerepet biztosít azon műveletek stratégia-kialakításában és döntéshozatalában, amelyekben szerepet vállalnak.

Az új politika keretében a NATO partnerségi programjának résztvevői – így az euroatlanti partnerek, a Mediterrán Dialógus, az Isztambuli Együttműködési Kezdeményezés, vagy a globális partnerek – lehetőséget kapnak egyéni partnerségi együttműködési program kialakítására. Programjaik kialakításakor a partnerek az új partnerség és együttműködés menüből választanak, amelyben mintegy 1600 tevékenység szerepel a katonai együttműködéstől és kiképzéstől, a védelmi reformtól és tervezéstől, a polgári–katonai kapcsolatokon át a válságkezelési és katasztrófareagálási műveletekig, a tudományos és környezeti együttműködésig.

Egyes partnerek esetében a NATO Egyéni Partnerségi Akcióterv (IPAP) kidolgozásával mélyíti az együttműködést, és erősíti a reformokra irányuló figyelmet. Az ilyen partnereket arra is ösztönzik, hogy vegyenek részt a Tervezési és Felülvizsgálati Folyamatban (PARP), amely szervezett formát kínál a nemzetközi kiképzésre, gyakorlatokra és műveletekre, a Szövetség rendelkezésére bocsátható erők és képességek azonosítására, ugyanakkor lehetővé teszi a védelmi és katonai reformok előrehaladásának irányítását, mérését. Korábban az IPAP-hez vagy a PARP-hez való csatlakozás lehetősége

Dmitrij Medvegyev
orosz elnök és
Anders Fogh
Rasmussen, NATO
főtitkár érkezik
a NATO Lisszaboni
csúcsertekezletére,
2010
– © NATO

Partnerek az euroatlanti régióban

Az Euroatlanti Partnerségi Tanács (EAPC) a 28 szövetséges és 22 partnerország multilaterális fóruma a nemzetközi párbeszédre, konzultációra és együttműködésre. Az 1997-ben létrehozott EAPC az 1991 decemberében közvetlenül a hidegháború befejeződését követően létrejött Észak-atlanti Együttműködés Tanácsot (NACC) követte.

Az EAPC tagjai havonta nagyköveti szinten, rendszeresen miniszteri, és alkalmanként csúcstalálkozón találkoznak. A partnerek rendszeresen véleményt cserélnek az aktuális politikai és biztonsági kérdésekről, így a Koszovóban, Líbiában és Afganisztánban kialakult helyzetről, ahol a partnerek szerepet vállalnak a NATO vezette műveletekben.

Az EAPC a NATO 1994-ben életre hívott Partnerség a Békéért (PfP) programjában átfogó, többoldalú politikai keretet biztosít a partnerországokkal megvalósuló kétoldalú kapcsolatokhoz. A PfP célja a stabilitás fokozása, a fenyegetések csökkentése, és megerősített biztonsági kapcsolat kiépítése az egyes partnerországok és a NATO között a demokratikus elvek iránti elkötelezettség alapján. A PfP lehetővé teszi a partnerországok számára, hogy a partnerség és együttműködés

menü széles tevékenységkínálatából a saját együttműködési prioritásainak leginkább megfelelőt kiválasztva egyéni kapcsolatot építsenek a NATO-val.

Kapcsolat Oroszországgal, Ukrajnával, Grúziával

Az euroatlanti partnerek közül a NATO Oroszországgal, Ukrajnával, és legutóbb Grúziával épített ki speciális együttműködési keretet.

A NATO kapcsolata Oroszországgal az 1990-es évek elején kezdődött, amikor Oroszország 1991-ben csatlakozott a NACC-hoz, majd 1994-ben a Partnerség a Békéért programhoz. Oroszország biztosította a legjelentősebb nem NATO-haderőt a bosznia-hercegovinai békefenntartó művelethez. 1997-ben a kétoldalú együttműködést formálisabb alapokra helyezték, a dialógus és együttműködés fejlesztésére létrehozták a NATO–Oroszország Állandó Közös Tanácsot (PJC). A hidegháborús sztereotípiák továbbélése megakadályozta, hogy a PJC teljes mértékben kifejtsen hatását, és a NATO koszovói légi művelete körül kialakult nézetkülönbségek szintén hatással voltak a NATO és Oroszország viszonyára, bár Oroszország békefenntartókat küldött a koszovói misszióba.

Tengeri gyakorlat
Jordániával a
Mediterrán Dialógus
keretében –
© NATO

Sheik Al-Ahmad Al-Sabah a kuvaiti Nemzetbiztonsági Iroda tagja a „NATO és az Öböl-menti országok” konferenciáján, Kuvait, 2006 – © NATO

nem aspirál teljes jogú tagságra a Szövetségben. Ennek semmiféle hatása nincs az országnak a NATO-val folytatott gyakorlati együttműködésére. A lisszaboni csúcson a szövetségesek vezetői deklarálták, hogy tiszteletben tartják az Ukrajna „tömbön kívüli” státuszát.

A kora kilencvenes évektől partnerország Grúziával a 2003-as „rózsás forradalom” után a grúz nemzeti reformfolyamat támogatásával erősödött a kapcsolat. 2006-ban az intenzív párbeszéd keretében megbeszélések kezdődtek az ország tagsági törekvéseiről. A 2008. áprilisi bukaresti csúcson a Szövetség vezetői egyetértettek, hogy Grúzia és Ukrajna a Szövetség tagja lehet egy napon.

Néhány hónappal később, az országnak az Oroszországgal kialakult konfliktusát követően 2008 szeptemberében a NATO és Grúzia megalakította a NATO–Grúzia Bizottságot, hogy felügyelje a NATO által Grúziának a konfliktust követően nyújtott támogatást, illetve központi szerepet játsszon az ország NATO-tagsági törekvéseinek megvalósításában.

A Mediterrán Dialógus

A PfP-kezdemenyezést 1995-ben kiegészítette a Mediterráneum tágabb vidékén, Egyiptom, Izrael, Jordánia, Mauritánia, Marokkó és Tunézia részvételével létrehozott Mediterrán Dialógus. A program, amelyhez 2000-ben Algéria is csatlakozott, jó kapcsolat és kölcsönös megértés kialakítására törekszik a mediterrán térség országaival, valamint a régió biztonságát és stabilitását kívánja növelni. 2004-ben a párbeszéd tényleges partnerséggé fejlődött, fokozva a gyakorlati együttműködést például a védelmi reformok és a határbiztonság terén folytatott együttműködéssel, az interoperabilitás javításával. A megerősített partnerség a terrorizmus elleni harcot is középpontjába állította.

A dialógusban részt vevő országok közül néhányan csapatokkal járultak hozzá a NATO balkáni béketámogatási műveletéhez, és együttműködnek az Active Endeavour műveletben a vizeiken gyanús mozgásokat végző hajókról adott információkkal.

Az ausztrál
Jason Blain
alezredesnek,
az Első Mentor
Csoport tagjának
találkozója
a Sajawul súra
bölcseivel –
Courtesy
Australian MoD

Az Isztambuli Együttműködési Kezdeményezés

Az Isztambuli Együttműködési Kezdeményezés (ICI) 2004-es létrehozása jelezte, hogy a Szövetség nyitni kíván a Mediterrán Dialógusban részt nem vett közel-keleti országok felé. A kezdeményezés célja, hogy a globális és regionális biztonság hosszú távú megteremtése érdekében kétoldalú, gyakorlati NATO-együttműködést kínáljon az Öböl-országoknak.

Jelenleg Bahrein, Katar, Kuvait és az Egyesült Arab Emírségek tagjai az ICI-nek. Szaúd-Arábia és

Omán szintén érdeklődést mutat a kezdeményezés iránt. Az Öböl-országok közül néhány partner szerepet vállal a NATO vezette líbiai műveletekben.

Együttműködés a globális partnerekkel

A NATO e szervezett kereteken kívül számos más partnerrel működik együtt világszerte. Ezek közé tartozik Ausztrália, Japán, a Koreai Köztársaság, Új-Zéland, Irak és Afganisztán. Az együttműködés foka nagy mértékben eltér. Az országok katonákkal, vagy más módon járulnak hozzá a NATO-vezette műveletekhez. Mások a politikai párbeszéd fokozása iránt fejezték ki érdeklődésüket, illetve a NATO-val fennálló kapcsolat fejlesztésére törekcszenek a közös érdeklődési területeken.

Együttműködés más nemzetközi szervezetekkel

Napjaink biztonsági kihívásai a szereplők és a civil-katonai eszközök széles körének bevonásával átfogó megközelítést követelnek. A Szövetség afganisztáni és balkáni tapasztalataira támaszkodva megtanulta, hogy a válságok előtt, alatt és után más nemzetközi szereplőkkel együttműködve maximalizálja a nemzetközi

„Az arab tavasz megmutatta, hogy a dialógust és partnerséget egy magasabb szintre kell emelni. Új Stratégiai Koncepciónk ilyen megerősített együttműködést követel.”

Anders Fogh Rasmussen
NATO főtitkár
2011. június 1.

Ban Ki-Moon ENSZ-főtitkár jelenlétében Hamid Karzai afgán elnök és Anders Fogh Rasmussen NATO-főtitkár aláírja a Tartós Partnerségről szóló nyilatkozatot
– © NATO.

erőfeszítések koherenciáját és hatékonyságát. Ezek a szereplők az ENSZ-t és ügynökségeit, az Európai Uniót, az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezetet, valamint több más intézményt és az NGO-kat jelentik.

A keretek alapját az ENSZ jelenti, amelynek Alapokmányára a NATO alapító szerződése hivatkozik. Mindkét szervezet elkötelezett a nemzetközi béke és biztonság fenntartása mellett. Az évek során az együttműködés

a válságkezelésről, a terrorizmusról, a civil-katonai együttműködésről, az aknamentesítésről, a polgári veszélyhelyzet-tervezésről, az emberkereskedelemtől és a nőknek a béke és biztonság terén betöltött szerepéről folytatott konzultációkkal bővült. 2008 szeptemberében az ENSZ és a NATO létrehozta a kibővített konzultáció és együttműködés keretét, mindkét szervezetet segítve a fenyegetések és kihívások hatékonyabb kezelésében.

Mivel 21 tagja közös az Európai Unióéval, a NATO nagy hangsúlyt fektet az EU-val fennálló kapcsolatra. Sok más konstruktív kapcsolathoz hasonlóan ez a kapcsolat is a körülményekre adott válaszok jegyében alakult.

A Szövetség első éveiben a NATO európai tagjai mind a biztonság, mind a gazdasági fejlődés tekintetében nagyrészt az Egyesült Államoktól függtek. Azóta Európa erősebb és egységesebb lett. Az 1990-es évek elején az Európai Unió megkezdte közös kül- és biztonságpolitikája kidolgozását, amely Európát fokozatosan a nemzetközi kapcsolatok jelentős szereplőjévé tette.

1999 decemberében az Európai Unió képességeinek fejlesztéséről, válságkezelési feladatok felvállalásáról, a szükséges politikai–katonai struktúra kialakításáról döntött. 2003 márciusában

„Szeretném hangsúlyozni, hogy az Egyesült Nemzetek továbbra is együtt dolgozik Afganisztán kormányával és népével, az ISAF-el és más partnerekkel. Mindannyiunk célja közös: stabilitás, megbékélés, jó kormányzás, az emberi jogok tiszteletben tartása, és harmonikus viszony Afganisztán és a szomszédai között.”

Ban Ki-Moon
ENSZ főtitkár
2010. november 20.

Catherine Ashton, az EU kül- és biztonságpolitikai főképviseelője és Anders Fogh Rasmussen NATO főtitkár találkozája újségírókkal a NATO központban – © NATO

a NATO és az EU bejelentette az együttműködés keretében létrehozott Berlin Plusz megoldást, amely az Európai Unió számára a műveletek során hozzáférést biztosít a NATO eszközeihez és képességeihez. Ez a megoldás vezetett oda, hogy az Európai Unió felvállalta a NATO-missziók irányítását 2003 márciusában Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaságban, majd 2004 decemberében Bosznia-Hercegovinában. A NATO az Európai Unióval együttműködik az európai és

Európán kívüli válságok és fegyveres konfliktusok elkerülésében és megoldásában. A 2010. évi stratégiai koncepció kimondja, hogy „az EU a NATO egyedülálló és nélkülözhetetlen partnere”, együttműködésük a válságkezelés és a műveletek „átfogó megközelítésének” fontos eleme. A Szövetség vezetői ezért és más okok miatt is úgy gondolják, hogy a szilárd európai biztonsági és védelmi politika a NATO javára válik, és segíti egy igazságosabb transzatlanti biztonsági partnerség kialakítását.

A tudomány a béke és biztonság szolgálatában

A Tudomány a Békéért és Biztonságért (SPS) program olyan politikai eszköz, amely a polgári tudomány és innováció alapján támogatja a partnerekkel folytatott párbeszédet és együttműködést, hozzájárul a Szövetség alapvető célkitűzéseire, a párbeszéd és az együttműködés javításához.

A kutatási prioritások a NATO stratégiai célkitűzéseire kapcsolódva a NATO-műveletek támogatására összpontosítanak, javítják a terrorizmus elleni védelmet, és segítik más biztonsági fenyegetések kiküszöbölését is. A projektek között a robbanószerek detektálása, a vegyi, biológiai, radiológiai és nukleáris fegyverek elleni fizikai védelem, vészhelyzeti felkészítés, védekezés a kibertámadások ellen és a környezeti biztonság megteremtése szerepel.

Az SPS-program, amely az 1950-es években a NATO által finanszírozott saját tudományos programként indult, jelenleg együttműködési projektekhez, műhelymunkákhoz és képzésekhez nyújt pénzügyi támogatást a NATO-tagországok és más országok tudósai számára.

■ A „Nyitott ajtók” politikája

A Szövetség alapító tagjai – Belgium, Kanada, Dánia, Franciaország, Izland, Olaszország, Luxemburg, Hollandia, Norvégia, Portugália, az Egyesült Királyság és az Egyesült Államok – már korán megkezdték a szervezet bővítését Görögország és Törökország (1952), majd Nyugat-Németország (1955) felvételével. Spanyolország 1982-ben csatlakozott.

A bővítés következő lépcsőjére a hidegháború befejeződését követően került sor, amikor több közép-európai ország döntött úgy, hogy jövőbeni biztonsága a NATO-csatlakozással teremthető meg, és hangot adtak csatlakozási szándékuknak. Három korábbi partner – a Cseh Köztársaság, Magyarország és Lengyelország – 1999 márciusában lett NATO-tag, s ezzel a tagországok száma 19-re bővült. 2004 márciusában hét további ország – Bulgária, Észtország, Lettország, Litvánia, Románia, Szlovákia és Szlovénia – csatlakozott a Szövetséghez, ez volt a NATO legnagyobb bővítési hulláma.

Legutóbb 2009 áprilisában Albánia és Horvátország lett tagja a szervezetnek. A NATO ajtaja változatlanul nyitva áll minden európai demokrácia előtt, amely képes és kész vállalni a tagsággal járó felelősséget és kötelezettségeket. A „nyitott ajtók” politikája a demokratikus elvekre épülő, békében egyesülő Európa megerteremtésével a stabilitást és együttműködést szolgálja.

A NATO-tagországok kormányai világossá tették, hogy a Szövetség bővítése önmagában nem cél, hanem a biztonság kiterjesztésének és az európai stabilitás növelésének eszköze. Maga a tagság lehetősége ösztönzi a jelentkező országokat a szomszédaikkal fennálló viták rendezésére, a reformok és a demokratizálási folyamatok továbbvitelére. Az új tagok nemcsak a tagság előnyeit fogják élvezni a biztonság „fogyasztóiként”, de a biztonság „szolgáltatójaként” hozzá is kell járulniuk valamennyi tagország biztonságához.

- 1 NATO-tagországok képviselői aláírják az Észak-atlanti szerződést Görögország és Törökország 1952. február 18-ai csatlakozásakor – © NATO
- 2 Németország csatlakozása – 1954 – © NATO
- 3 Spanyolország csatlakozás – 1982 – © NATO

Tagsági Akcióterv

A Tagsági Akcióterv (MAP) a NATO tanácsadói, segítségnyújtási és gyakorlati támogatási programja, amely személyre szabottan igazodik a csatlakozni szándékozó országok igényeihez. Az aspiránsoknak eleget kell tenniük bizonyos alapkövetelményeknek, ilyen a piacgazdaságon alapuló, működő

demokratikus politikai rendszer, a kisebbségekkel kapcsolatos méltányos bánásmód, elkötelezettség a szomszédokkal folytatott viták békés rendezésére; szándék és képesség arra, hogy hozzájáruljanak a Szövetség haderejéhez; elkötelezettség fegyveres erők demokratikus ellenőrzése mellett. A MAP-részvétel nem garantálja a jövőbeni tagságot, de segít az adott ország fegyveres erőinek átalakításában, valamint a szövetségi tagsággal járó feladatokra és kötelezettségekre való felkészítésében.

A program keretében annak 1999-es bevezetése óta kilenc ország csatlakozott teljes jogú tagként a Szövetséghez. Jelenleg a MAP résztvevői Montenegró és Macedónia volt Jugoszláv Köztársaság*.

Az utóbbit biztosították arról, hogy meghívást kap a NATO-ba, amint Görögországgal kölcsönösen elfogadható módon sikerül rendezni az ország nevének kérdését. 2010 áprilisában a Szövetség formális MAP-csatlakozási meghívást küldött Bosznia-Hercegovinának, azzal a feltétellel, hogy a NATO az ország első éves nemzeti programját csak akkor fogadja el, ha a katonai ingatlanok állami tulajdonának kulcskérdését sikerül megoldani.

„Az országom számára ez az egyik legfontosabb pillanat, mivel most először lesz része egy nagy biztonsági szövetségnek, amely a tagok közötti egyenlőségen, szolidaritáson és a közös érdekek védelme iránti szilárd elkötelezettségen alapul.”

Václav Havel
A Cseh Köztársaság egykori elnöke
1999. április 23.

4 A Cseh Köztársaság, Magyarország and Lengyelország csatlakozása – 1999 – © NATO

5 Bulgária, Észtország, Lettország, Litvánia, Románia, Szlovákia és Szlovénia csatlakozás – 2004 – © NATO

6 Albánia és Horvátország csatlakozása – 2009 – © NATO

Egy új, radikálisan megváltozott
stratégiai környezettel kell
szembenéznünk. A terrorizmus,
a tömegpusztító fegyverek és
a „bukott államok” mind-mind
olyan kihívás elé állítanak
bennünket, amely merőben eltér
a múltban tapasztaltaktól.

Jaap de Hoop Scheffer
egykori NATO főtitkár
2004. november 17.

■ Új képességek az új fenyegetések leküzdésére

A Szövetséges erők több kontinensen vállalnak szerepet műveletekben és missziókban, illetve néznek szembe olyan biztonsági kihívásokkal, mint a tömegpusztító fegyverek (WMD) proliferációja, a ballisztikusrakéta-technológia elterjedése, a terrorizmus elleni harc, a kiber-és az energiabiztonság megerősítése.

A NATO-nak ahhoz, hogy e kihívásokkal szembe tudjon nézni, modernizálnia kell katonai képességeit, és missziói teljesítéséhez megfelelő pénzügyi, katonai és emberi erőforrással kell rendelkeznie. E források felhasználásánál a NATO-erők bevetettségének maximalizálására, a védelmi tervezés koherenciájának biztosítására, a képességek közös fejlesztésére és működtetésére, a közös képességek és szabványok megőrzésére és erősítésére, illetve folyamatosan végrehajtott reformokon keresztül a munkamódszerek és hatékonyság javítására kell törekedni.

A tömegpusztító fegyverek proliferációjának megállítása

Amint azt a NATO 2010-ben elfogadott stratégiai koncepciója kimondja, „a nukleáris fegyverek, más tömegpusztító fegyverek és célba juttató eszközeik proliferációja kiszámíthatatlan fenyegetést jelent a globális stabilitásra és jólétre.” A Szövetség válaszképpen továbbfejleszti képességeit, hogy lakosságát és területét megvédhesse e fegyverekkel szemben.

Konkrétabb értelemben a NATO törekszik a tömegpusztító fegyverek proliferációjának megakadályozására, a támadásokkal szembeni védelemre, és egy esetleges támadás utáni helyreállításra. Ez megköveteli a proliferációt megakadályozó olyan hagyományos intézkedések támogatását, amelyek eltántorítják,

vagy visszatartják a terjesztő országokat és a terrorista hálózatokat e fegyverek beszerzésétől. Ehhez az erők kiegyenlített keverékére, reakálási képességre és a megerősített védelemre van szükség a WMD-használat elrettentése és az azzal szembeni védekezés érdekében. Végül, ha a támadás megakadályozására tett erőfeszítések nem járnak sikerrel, a NATO-nak fel kell készülnie a lakosság, a területek és a haderő ellen intézett támadás következményeinek helyreállítására.

Rakétavédelem

Több mint 30 ország szerzett vagy szerez be ballisztikus rakétákat, amelyek mind hagyományos, mind tömegpusztító robbanófejjel rendelkeznek. Bár e fegyverek birtoklása nem feltétlen jelenti a NATO-tagországok elleni támadás szándékát, a Szövetség felelősséggel tartozik lakosai védelméért.

A Szövetség jelenleg három rakéta védelmi programot folytat. 2010 elején az aktív többrétegű hadszíntéri ballisztikus rakéták elleni védelmi rendszer (ALTBMD) kialakításával a NATO elérte a Szövetség haderejének rakéta elleni védelmét biztosító képességek első szintjét. Az ALTBMD rendszer teljes formájában biztosítja a NATO erőik védelmét rövid és közepes hatótávolságú ballisztikus rakéták ellen.

A lisszaboni csúcserkekezleten a NATO vezetői a Hadszíntéri Rakétavédelmi Program, a NATO védelmének Európa lakosságára és területeire való kiterjesztése mellett döntöttek. Végezetül Lisszabonban Medvegyev orosz elnök elfogadta a NATO felhívását, hogy együttműködésüket terjesszék ki a rakétavédelem irányába. Jelenleg folyik a szélesebb körű rakétavédelmi együttműködés jövőbeni keretének átfogó, közös értékelése.

Harc a terrorizmus ellen

A NATO-nak a mediterrán térségben és Afganisztánban folytatott műveletei komoly súlyt fektetnek a terrorizmus elleni harcra. A NATO terrorizmus elleni védelmi munkaprogramja

keretében egyes szövetséges országok a legégetőbb biztonsági igényeket kielégítő modern technológiafejlesztési projekteket folytatnak. Egyik példa erre az észrevétlen robbanóanyag detektor (STANDEX) program, amelyet a NATO–Oroszország Tanács égisze alatt dolgoztak ki. A program célja a terrortámadások felismerésére és megakadályozásra alkalmas eszközök fejlesztése.

A további intézkedések között szerepel a 2003-ban létrehozott terrorveszélyt felderítő egység, valamint a nemzeti vegyi, biológiai, radiológiai és nukleáris támadás elleni polgári veszélyhelyzeti tervezési tevékenységekkel kapcsolatos kapacitások javítása.

A kiberbiztonság fokozása

Miután Észtországban 2007 áprilisában és májusában sorozatos kibertámadásokat hajtottak végre, a NATO fokozott figyelmet fordított az egyes szövetséges államok kiberbiztonságának fokozására. Az új stratégiai koncepció értelmében „a kibertámadások elérhetnek egy olyan küszöböt, amely a nemzeti és euroatlanti prosperitást, biztonságot és stabilitást veszélyezteti”.

© StockXchange

© StockXchange

2011 júniusában a NATO védelmi miniszterei jóváhagyták a NATO módosított kibervédelmi politikáját, amely világosan körvonalazza a Szövetség egészében a kibervédelem érdekében tett erőfeszítéseket.

A módosított politika a Szövetség egészére kínál koordinált kibervédelmi megközelítést, amelynek középpontjában a kibertámadások kivédése és a rugalmasság áll. Minden NATO-létesítmény központi védelem alatt fog állni, és ezekben az új kibervédelmi követelményeket kell alkalmazni. A politika világosan bemutatja a NATO kibertámadásra adott válaszában politikai és műveleti

mechanizmusát, a kibervédelmet pedig a NATO védelmi tervezési folyamatába integrálja. Kijelöli annak kereteit, hogy a NATO – kérésükre – hogyan segíti szövetségeseit saját kibervédelmi erőfeszítéseikben az információk megosztása és a helyzetfelismerés fokozása, a NATO-szabványok alapján megvalósuló együttműködés, a biztonságos interoperabilitás fokozása érdekében. Végezetül a politika lefekteti a NATO partnerországokkal, nemzetközi szervezetekkel, a magánszférával és a tudományos intézményekkel folytatott kibervédelmi együttműködésének alapelveit.

Ezzel párhuzamosan elfogadásra került egy akcióterv, amely a politika időbeni és hatékony megvalósítását hivatott biztosítani.

„A globalizáció például lehetőség teremt társadalmunknak arra, hogy kreatívabbá, virágzóbbá váljék, ugyanakkor sérülékenyebbé is tesz bennünket.”

Javier Solana
egykori NATO főtitkár
1999. október 15.

Az energiabiztonság megerősítése

A szövetségesek az új stratégiai koncepció keretében megállapították, hogy minden ország növekvő mértékben függ az alapvető kommunikációs, szállítási és tranzitútvonalaktól, amelyeken a nemzetközi kereskedelem, az energiabiztonság és a jólét nyugszik. Nagyobb nemzetközi

A „Loyal Midas”
NRF-gyakorlat 2005
– Spanyol katonák
visszatérnek
bázisukra –
© NATO

erőfeszítésre van szükség, hogy biztosítva legyen ellenálló képességük valamely támadás vagy az ellátás megszakítása ellen.

A NATO partnereivel együttműködve a 2008-ban megrendezett bukaresti csúcsterkezetlen meghatározott öt kulcsterületen járul hozzá az energiabiztonság megteremtéséhez. Ezek az információk megosztása és egyesítése, a stabilitás megteremtése, a nemzetközi és regionális együttműködés fejlesztése, a következménykezelés támogatása és a kritikus infrastruktúra védelme.

A NATO az Euroatlanti Partnerségi Tanács, a Mediterrán Dialógus, és az Isztambuli Együttműködési Kezdeményezés keretében folytat együttműködést partnereivel. Ezek a fórumok a közös kérdésekről folytatott párbeszéd révén közelebb hozzák egymáshoz az energiatermelőket, a tranzitországokat és energiafogyasztókat.

A katonai képességek modernizálása

2010 novemberében a lisszaboni csúcson a szövetségesek elfogadták a NATO legégetőbb szükségleteit

tartalmazó képességek csomagját.

Az aktuális prioritások közé tartozik az információ-megosztás fokozása Afganisztánban a Nemzetközi Biztonsági Közreműködő Erőkön (ISAF) belül, a rögtönzött robbanószerkezetek elleni védekezés, a tengeri és légi szállítási képesség javítása annak érdekében, hogy a stratégiai erők és eszközök gyorsan bevetethetők legyenek, ahol erre szükség van, valamint a közös logisztikai szerződéses programja. Ezen felül folyamatban van az erőfeszítések összehangolása egy hatékonyabb kapacitáskiépítés irányában, amelyben nemzetközi és innovatív megközelítést alkalmaznak.

A hosszú távú elkötelezettségek között prioritást élveznek a hálózati információs rendszerek közül azok, amely a NATO két stratégiai parancsnokságát támogatják: egy integrált légi vezetési és ellenőrző rendszer, egy közös hírszerző, megfigyelő és felderítő képesség, és egy szövetségi földi felderítő rendszer, amely bármilyen időjárás viszonyok között képes a felszínen, vagy a felszín közelében mozgó harckocsi, teherautó vagy helikopter mozgásának felderítésére és követésére.

Robot a rögtönzött robbanóeszköz ellen,
Herat, Afghanistan – © NATO

A NATO Reagáló Erő (Response Force)

A NATO Reagáló Erő (NRF) magas harckészültségű, technikailag fejlett nemzetközi haderő, amely szárazföldi, légi, tengeri és különleges erőket foglal magába.

Az NRF egy kialakuló válságra adott gyors katonai válasszal akár kollektív védelmi, akár más válságkezelési műveletekben áthidaló szerepet tölt be. Ez biztosítja a NATO számára a gyors reagálás lehetőségét bármilyen válsághelyzetben, a világ bármely pontján. Az NRF a NATO katonai transzformációjának katalizátoraként működik.

Kiválósági Központok

A Kiválósági Központok (COEs) a NATO-tagországo**k**ból és partnerországo**k**ból érkező vezetők és szakértők oktatására és kiképzésére szakosodott intézmények. Segítik a doktrínafejlesztést, a tanulságok levonását, javítják az interoperabilitást, fejlesztik a képességeket, kísérleti úton tesztelik és igazolják a koncepciókat. Olyan elismert szakértelmet kínálnak, amelyek hasznosak a Szövetség számára, és támogatják a NATO transzformációját, ugyanakkor kerülnek a NATO rendszerében már rendelkezésre álló eszközök, erőforrások és képességek duplikációját.

A COE-k nemzetközi katonai szervezetnek minősülnek, amelyek az Egyesült Államokban, a virginiai Norfolkban működnek a Szövetségi Transzformációs Parancsnokság mellett. Bár a NATO-parancsnokság szervezetének nem képezik részét, részei annak a tágabb keretnek, amely a NATO parancsnoki intézkedéseit (Command Arrangements) támogatja. A COE-k a legkülönbözőbb területeket fedik le, mindegyik egy-egy szakterületre koncentrálván javítja a NATO képességeit.

A Szövetség a COE-k finanszírozását nem biztosítja. Intézményeik működési költségét nemzeti vagy nemzetközi támogatásból fedezik. Tizenkilenc COE kapott eddig NATO-akkreditációt, vagy van folyamatban az akkreditációja.

Egyik példa az észtországi Tallinnban működő Kooperációs Kibervédelmi Kiválósági Központ, mely kibervédelmi kutatásokat és oktatást folytat. 2008 óta akkreditált NATO Kiválósági Központ.

A NATO üléseken a Szövetség tagállamai rendszeresen kommunikálnak, strukturált formában vitatják meg a véleménykülönbségeket, a rendszeres tárgyalásokon közös álláspontot alakítanak ki, majd együttműködnek annak megvalósításában. Sok tekintetben a bizottságok azok a fórumok, ahol kialakul a konszenzus, amely a Szövetség működésnek alapelve.

Lord Robertson
egykori NATO főtitkár
2001. április 23.

■ A szervezet fejlődése

Konszenzus

A NATO tartós fennmaradásának egyik kulcsa a konszenzuson alapuló döntéshozatal. A konszenzusos döntéshozatal azt jelenti, hogy a NATO-ban nincs szavazás.

A konzultáció mindaddig folytatódik, amíg a mindenki számára elfogadható döntés megszületik. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy bármelyik tagország – akár kicsi, akár nagy – ténylegesen megvetozhatja a NATO bármely döntését. Ugyanakkor azt is jelenti, hogy az egyhangú „NATO-határozat” valamennyi tagország közös akaratát testesíti meg.

A tárgyalás folyamata általában gyors, mivel a tagállamok rendszeresen konzultálnak egymással, ezért gyakran előre ismerik egymás álláspontját. A konzultáció megkönnyítése a főtitkár egyik fontos feladata.

A konszenzus elve a NATO 1949-es megalakítása óta a Szövetség döntéshozatalának egyetlen alapja. Valamennyi testületre és bizottságra érvényes.

Szervezet

Az Észak-atlanti Tanács (NAC) tényleges politikai hatalommal és döntéshozatali jogkörrel rendelkezik. Ugyanakkor nem ez a NATO egyetlen szerve, amely magas szintű hatáskörrel rendelkezik.

A Nukleáris Tervező Csoport, a Katonai Bizottság és más NATO-bizottságok ugyancsak fontos szerepet játszanak a döntéshozatali folyamatban. Mindezeket a NATO Nemzetközi Civil Törzse és Nemzetközi Katonai Törzse támogatja.

A Nukleáris Tervező Csoport (NPG) hozza a Szövetség nukleáris politikai döntéseit. A nukleáris kérdésekben ez a szerv rendelkezik a NATO-n belül a legnagyobb hatáskörrel, csakúgy mint a NAC a saját kompetenciaterületén. Franciaország kivételével valamennyi

NATO-tagországot magában foglalja. Tárgyalásaik a nukleáris politika számos kérdését lefedik, így a nukleáris fegyverek biztonságának és túlélhetőségének kérdéseit, a kommunikációs és információs rendszerek és a telepítés kérdéseit. Tágabb közös érdeklődésre számot tartó kérdéseket – így a nukleáris fegyverellenőrzést és a nukleáris proliferációt – ugyancsak érintenek.

A NATO nukleáris erőt elrettentési politikája részeként tartják fenn, szerepük alapvetően politikai, és azok már nem fenyegetnek senkit konkrétan.

A Katonai Bizottság (MC) a NATO vezető katonai szerve, és egyben az Észak-atlanti Tanács után a NATO legrégebbi állandó testülete. Katonai tanácsokat ad az Észak-atlanti Tanács és a Nukleáris Tervező Csoport

Carme Chacón Piqueras (spanyol védelmi miniszter)
David Petraeus (az ISAF parancsnokával)
NATO védelmi miniszteri tanácskozásán, Brüsszel, 2011.
– © NATO

számára. Katonai irányítást nyújt a Szövetség két stratégiai parancsnokságának, és segít az általános stratégia kialakításában. Ezért az MC a legfontosabb kapocs a politikai döntéshozatali folyamat és a NATO katonai szervezete között.

NATO-bizottságok széles köre vesz részt a NATO döntéshozatali folyamatában annak nélkülözhetetlen szereplőjeként. Segítik a konszenzusos döntéshozatalig elvezető információcserét és konzultációt. Minden tagállam képviselteti magát a bizottsági struktúra minden szintjén a Szövetségnek azokon a tevékenységi területein, amelyekben részt vesznek.

Végezetül mintegy 1200 civil dolgozik a NATO Nemzetközi Törzsében (IS) a NATO brüsszeli központjában, Belgiumban. A tanácsadó és adminisztratív szerv, az IS a főtákar irányítása alatt dolgozik, segítve a NATO-tag delegációk döntéseinek végrehajtását saját bizottságukon belül. Mintegy 5000 civil dolgozik a NATO-nak világszerte a különböző ügynökségeknél, a stratégiai és regionális parancsnokságokon.

A Nemzetközi Katonai Törzs (IMS) a Nemzetközi Törzssel együtt dolgozik azon, hogy a megfelelő NATO-szervek megvalósítsák az egyes katonai döntéseket. Az IMS mintegy 320 fős katonai személyzetből áll, akiket mintegy 90 civil támogat.

Az állomány tagjait a Szervezet közvetlenül toborozza, vagy saját kormányuk delegálja őket.

A NATO Parlamenti Közgyűlése

A NATO Parlamenti Közgyűlése (NATO PA) a NATO-tagországok jogalkotóit gyűjti össze a közös érdeklődést és aggodalmat kiváltó, biztonságot érintő kérdések megvitatására. A Közgyűlés – amely intézményileg független és a NATO-tól elkülönült szerv – kapcsolatot biztosít a Szövetség és a tagállamok parlamentjei között, segítve a parlamentáris közmegegyezést a szövetségi politikákkal kapcsolatban. Az 1980-as évektől kezdődően a Közgyűlés bevonta vitáiba a partnerországok parlamenti képviselőit is.

Reform

A NATO elkötelezett a reformfolyamatok folytatása mellett, ami által egy hatékonyabb és rugalmasabb szövetség jön létre. A Szövetség három „alapfeladata” a kollektív védelem, a válságkezelés és a kooperatív biztonság, amelyek folyamatos alkalmazkodást követelnek a szervezet részéről. A katonai költségek csökkentése a gazdasági megszorítások idején megköveteli, hogy a Szövetség többet tegyen kevesebb pénzből, a képességei feláldozása nélkül.

A 2010. évi lisszaboni csúcsertekezleten a NATO vezetői a korábbi tapasztalatokra építve ambiciózus reformcsomagot állítottak össze, amely kiterjedt a katonai parancsnokság szerkezetére, az ügynökségekre és a forrásfelhasználásra. Ezek

az intézkedések tartalmazták az új NATO parancsnoki struktúra keretét, amely hatékonyabb, takarékosabb és a műveletek céljára bevethetőbb lesz. Az új struktúra a katonai központok és a haderő jelentős csökkentésével, mintegy 35 százalékos megtakarítással számol, amely legalább 5000 státuszt érint. A vezetés jóváhagyta a 14 jelenlegi ügynökség racionalizálását és három ügynökségbe történő összevonását.

A NATO-központ reformja magában foglalja a nemzetközi akvizíciós folyamatok áttekintését, a bizottságok számának csökkentését, és az Új Biztonsági Kihívások Igazgatóságának létrehozását. Az új igazgatóság a NATO-központok szakértelmét gyűjti egybe azoknak a nemzetközi történelemnek a nyomon követésére és előrejelzésére, amelyek a Szövetség biztonságára hatással lehetnek.

A személyes szabadság felszabadítja
a kreativitást és vállalkozó szellemet.
A demokrácia fejleszti a felelős vezetést.
Az emberi jogok azt garantálják, hogy
a demokrácia ne csak az irányító többség joga
legyen, hanem a védendő kisebbségé is.
A jogrend védi az egyént a hatóság korlátlan
visszaéléseivel szemben.
Ezek az alapelvek hozták el népeinknek a haladást
és prosperitást.

Anders Fogh Rasmussen
NATO főtitkár
2011. június 16.

■ Szövetség, amely megfelel rendeltetésének

A közös értékek és közös érdekek alapján a transzatlanti szövetségnek meg kell felelnie eredeti rendeltetésének: védelmeznie kell tagjai szabadságát és biztonságát, ugyanakkor kezelnie kell a 21. század biztonsági kihívásait.

A NATO-tagországok lakossága bízik abban, hogy a Szövetség segít megvédeni országukat, komoly haderőt vet be, amikor és ahol ezt a biztonságuk megkívánja, és partnereivel világszerte segíti a biztonság megerősítését.

A világ változik, a Szövetség pedig tovább fejlődik, a NATO alapvető küldetése azonban változatlan: annak biztosítása, hogy a Szövetség a szabadság, a béke, a biztonság és a közös értékek egységes közössége maradjon.

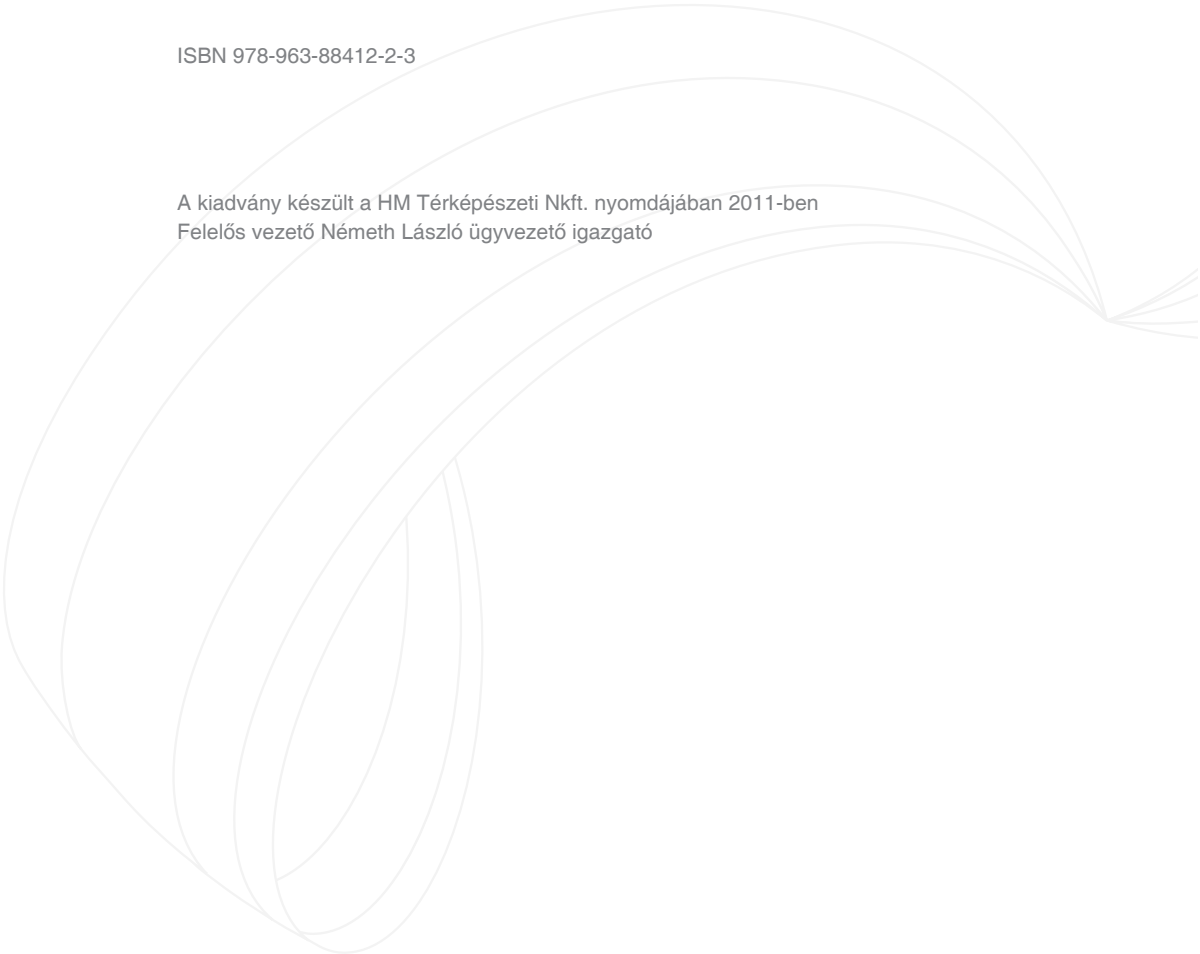

A kiadvány a NATO Főtitkárság támogatásával
a Honvédség és Társadalom Baráti Kör Székesfehérvári Szervezete
kiadásában készült

Felelős kiadó: Dr. Cser-Palkovics András elnök
Felelős szerkesztő: Dr. Görög István
Fordította: Gáll Zsuzsanna
Szakmailag lektorálta: Dr. Tóth Péter

ISBN 978-963-88412-2-3

A kiadvány készült a HM Térképészeti Nkft. nyomdájában 2011-ben
Felelős vezető Németh László ügyvezető igazgató